

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว จากประเทศตะวันตกสู่ประเทศด้อยพัฒนา โดยเฉพาะผลกระทบจากกระแสการพัฒนาตามแนวคิดทุนนิยมและเงื่อนไขของการปฏิวัติการสื่อสารในสังคมตะวันตก ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกลับซับซ้อน ทั้งด้าน เศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมระบอบไปทั่วโลก โดยไม่สามารถแยกแต่ละส่วนออกจากกันได้ และผลกระทบที่เห็นได้ชัด คือ เทคโนโลยีสมัยใหม่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมเดิมของประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งตรงนี้ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ หันมาให้ความสนใจ และทบทวนการพัฒนาประเทศตนเองเสียใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมเดิมที่ตนเป็นอยู่ อันเป็นปรากฏการณ์ที่น่าตื่นตาตื่นใจ รัชศตวรรษที่ 21 (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2541)

ประเทศไทยเองได้รับผลกระทบดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง อาทิ ปัญหาจากการรับสื่อต่าง ๆ จากโลกตะวันตกหลากหลายรูปแบบมากขึ้นโดยไม่ทันตั้งตัว ส่งผลให้เกิดการแตกสลายตัวของชุมชน ความเห็นต่างของระบบเครือญาติในสังคมไทย ซึ่งตรงนี้ทำให้กลุ่มหลายกลุ่มในสังคมไทย ทั้งนักวิชาการ กลุ่มองค์กรทำงานเพื่อเอกชน (เอ็นจีโอ) รวมทั้งกลุ่มต่างๆ หันมาร่วมมือกันให้ความสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาสมัยใหม่ ซึ่งอาศัยศักยภาพเดิมของชุมชนแต่ละชุมชน ทั้งฐานภูมิปัญญา ฐานการเมือง ฐานเกษตรกรรม มาเป็นทางเลือกในการฟื้นฟูองค์กรชุมชนด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาหลากหลายรูปแบบ (เอกสารการประกอบการเสวนาเรื่องวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ: 2541)

ยุทธศาสตร์ทางวัฒนธรรมโดยอาศัยแนวคิดวัฒนธรรมชุมชน เป็นทางเลือกอันสำคัญอีกทางหนึ่งในการพัฒนาประเทศ ตามแนวพัฒนาสมัยใหม่จากรากฐานของชุมชน โดยหากประเทศใด หรือชุมชนใดขาดรากฐานทางวัฒนธรรมชุมชนและพลังการสื่อสารของชุมชนอันหลากหลายรูปแบบ เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนา ย่อมเป็นเรื่องยากที่จะปรับตัวรับกับความเปลี่ยนแปลงก้าวสู่เวทีประชาคมโลก และขาดอำนาจการต่อรองบนพื้นฐานที่ตนเองมี

ศักยภาพอย่างแท้จริง ท้ายที่สุดคงถูกกระแสตะวันตกครอบงำ เกินความสง่างามที่จะอยู่ได้อย่าง
ผู้วิวัฒน์ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่กำลังขับเคลื่อนไปอย่างไม่หยุดนิ่ง

โดยนักวิชาการ กล่าวถึงแนวคิดด้านวัฒนธรรมกับการรวมตัวของชุมชนว่า การรวมตัว
ของชุมชน ซึ่งเป็นเครือข่ายความสัมพันธ์ของหมู่คนอย่างมีวัฒนธรรมและสอดคล้องกับบริบททาง
เศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปมาก น่าจะมีพลังในการสานประโยชน์อันหลากหลายทั้งเป็น
แหล่งผลิต แลกเปลี่ยน อนุรักษ์ ต่อยอด ต่อสู้ เพื่อประโยชน์สูงสุดของหมู่มวลชนสมาชิก โดยการที่
ส่วนรวมจะได้ประโยชน์มากน้อยแค่ไหนนั้น ไม่ใช่เพียงแต่องค์การของรัฐเท่านั้นที่จะมีส่วนสำคัญ
แต่จะต้องดึงประชาชนให้เข้ามามีบทบาทมากที่สุด ตามกระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงไป
(ประเวศ วะสี, 2541)

การเลือกยุทธศาสตร์ทางวัฒนธรรมนั้น ต้องให้ความสำคัญต่อองค์กรเอกชนในสังคม
นอกจากรัฐให้มากยิ่งขึ้นเพราะองค์กรเหล่านี้จะเป็นส่วนที่ช่วยรักษาและส่งเสริมคุณธรรม
คุณค่าที่มีลักษณะสากลของวัฒนธรรมไทย และเป็นแรงผลักดันให้วัฒนธรรมนานาชาตินิยม
ล่มสลาย วัฒนธรรมย่อยของชุมชนจนเป็นเหตุให้สังคมไร้รากแก้ว รากฝอย ที่โยงโย่ยัดสังคม
ให้อยู่รวมกันได้อย่างสันติ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2541)

สำหรับลักษณะการรวมตัวของชุมชนแต่ละชุมชนในสังคมไทยเริ่มตั้งแต่ ปี 2541
เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน (2543) นั้นพบว่า ได้มีการรวมตัวเกิดขึ้นในลักษณะที่แตกต่างกันไปตาม
ความเชื่อวิถีชีวิตที่ไม่เหมือนกัน เช่น การรวมตัวของกลุ่มอัยกเมืองน่าน ที่จังหวัดน่าน โดยเป็นการ
รวมตัวของชาวบ้าน จากการนับถือพระที่มีบารมีในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน การรวมตัว
ของชุมชน จ.ส.100 ในกรุงเทพมหานคร เพื่อรวมตัวสื่อสารกันทางโทรศัพท์และวิทยุเพื่อแก้ปัญหา
จราจร และแจ้งเหตุร้าย อุบัติเหตุบนท้องถนน รวมทั้งอุบัติเหตุกับคนเมือง และการรวมตัวของ
กลุ่มออมทรัพย์ ตำบลคลองเปี้ยะ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ที่มีการทำงานเป็นหมู่คณะในรูป
ของสหกรณ์ดูแลเศรษฐกิจชาวบ้าน รวมตัวกันแก้ปัญหาการครองชีพของชาวบ้านได้อย่างทั่วถึง
เป็นต้น (เอกวิทย์ ณ ถกลาง, 2541)

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีวัฒนธรรมการรวมตัวของกลุ่มชน ซึ่งเป็นชุมชนของการสื่อสารอีกรูปแบบหนึ่งที่เชื่อมโยงคนในกลุ่มสังคมเข้าด้วยกันคือ การรวมตัวของกลุ่มคนตามร้านค้า หรือร้านกาแฟ ในบริบทของสังคมตรัง ที่นับได้ว่าเป็นบรรยากาศการสนทนา การพูดคุยอันคึกคักสนุกสนาน โดยชาวบ้านเรียกบรรยากาศแบบนี้ว่า บรรยากาศของ "สภากาแฟ" และขณะนี้ "สภากาแฟ" ได้กลายเป็นจุดเชื่อมโยงข่าวสารหลากหลายประเภท ของผู้คนในจังหวัดตรัง และกำลังปลุกกระแสผู้คนในชุมชนให้ตื่นขึ้นมาตั้งคำถามเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรอบด้าน

ทั้งนี้บรรยากาศ "สภากาแฟ" ของเมืองตรังนั้น นับเป็นจุดสนใจของผู้คนทั่วไป เนื่องจากนับเป็นบรรยากาศค่อนข้างจะแปลกตา และมีความหลากหลายเป็นพิเศษ เริ่มตั้งแต่จำนวนร้านค้านับ 100 แห่งในจังหวัดตรัง ตั้งอยู่ตามตรอก ซอก ซอยซึ่งเป็นแหล่งชุมชน แต่ละแห่ง เช่น ใกล้ตลาด ใกล้โรงเรียน ใกล้ที่ทำการพรรคการเมือง ใกล้กับเส้นทางคมนาคมขนส่งระหว่างอำเภอ ใกล้แหล่งรับซื้อยางพารา และใกล้กับร้านค้าทั่วไป รวมแล้วในทุกเขตของจังหวัดตรัง จะมีร้านกาแฟมากกว่า 30 แห่งในแต่ละชุมชน รวมร้านกาแฟในจังหวัดตรังทั้งหมดแล้วมีมากกว่า 150 แห่ง โดยเฉพาะจะพบมากในเขตอำเภอเมือง ซึ่งเป็นที่รวมของประชาชนจากทุกชุมชนในจังหวัดตรัง

สำหรับผู้ที่เข้าร่วมวงสนทนา ท่ามกลางบรรยากาศของสภากาแฟจังหวัดตรัง จะเริ่มดึกดักตั้งแต่เวลาประมาณ 6 โมงเช้าจนถึงประมาณ 8 โมงเช้า ทั้งนี้ก่อนการทำงาน การค้า ธุรกิจ จะเห็นผู้คนทุกประเภท ทุกชนชั้นมานั่งจิบชากาแฟ ใกล้กับชุมชนของตนเอง ซึ่งภาพเช่นนี้หาได้ไม่ถ้ายนักในบริบทของสังคมอื่น ส่วนเวลากลางวันยามบ่ายของร้านกาแฟที่จังหวัดตรังจะมีผู้คนอันหลากหลายมากขึ้น ทั้งชาประจำและชาวจรเพิ่มผิดกับบรรยากาศในตอนเช้า หลังจากนั้นบรรยากาศของสภากาแฟจะคึกคักอีกครั้งหนึ่ง หลังเลิกงานไปจนค่ำและดึกคืน ซึ่งกลุ่มคนที่พบปะสนทนากันช่วงนี้มีทุกประเภทเช่นกัน โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นที่นัดพบปะสังสรรค์ตามร้านกาแฟ

สภากาแฟในจังหวัดตรังปรับและเปลี่ยนมาช้านาน สำหรับลักษณะร้านกาแฟโดยทั่วไปที่พบเห็นในจังหวัดตรังนั้น จะเป็นร้านเล็ก ๆ มีที่นั่งไม่เกิน 15 โต๊ะต่อ 1 ร้าน มีทั้งร้านที่ดูเป็นสมัยเก่าและเป็นแบบร้านค้าทั่วไป โดยร้านสมัยเก่านั้นมักอยู่ริมถนน เป็นที่รวมของคนกลางคน

คนสูงอายุ พ่อค้า แม่ค้า ส่วนร้านค้ากาแฟตามสมัยขณะนี้จะเป็นลักษณะร้านชั่วคราว ตั้งโต๊ะริมถนน สำหรับแขกที่มาเยี่ยมเยือนให้บริการเฉพาะตอนกลางวัน ซึ่งเป็นภาพที่เห็นอยู่ทั่วไปในจังหวัดตรัง

ทางด้านความเป็นมาของวัฒนธรรมสถานกาแฟในจังหวัดตรังนั้น จากการพูดคุยกับ ผู้คนเก่าแก่ในจังหวัดตรังหลายคน ได้สันนิษฐานว่า มีรากเหง้ามาจากวัฒนธรรมชุมชนเดิมซึ่งมีอยู่แล้ว โดยได้ปรับและเปลี่ยนไปตามกาลเวลา เพื่อดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมชุมชน อันมีค่ายิ่งนัก เดิมบรรยากาศสถานกาแฟในจังหวัดตรังนั้น เชื่อกันว่าเป็นที่รวมกลุ่มของชาวจีนโพ้นทะเล ได้อพยพข้ามน้ำข้ามทะเลขึ้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามันที่จังหวัดตรังส่วนหนึ่ง หลังจากนั้นเมื่อย้ายเข้าชุมชนเมืองตรัง และในเขตอื่น ๆ เช่น อำเภอปะเหลียน อำเภอย่านตาขาว อำเภอกันตัง ได้มีการตั้งหลักฐานมั่นคงเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และได้รวมตัวกันเป็นสมาคมต่างๆ เพื่อพบปะกันระหว่างคนจีนด้วยกัน และเป็นที่น่าพอใจในการสนทนาแต่ละครั้งได้มีการ "ดื่มชา" ตามวิถีชีวิตของตนเองซึ่งมีมาแต่โบราณ หลังจากนั้นชาวจีนบางส่วนได้นำวัฒนธรรมดังกล่าว ขยายกว้างไปสู่การค้า โดยเปิดร้านขายกาแฟตามลักษณะนิสัยคนจีนแต่ดั้งเดิม ขายอาหาร กาแฟ ขนมจีบ ซาลาเปา ซึ่งเป็นบรรยากาศโดยทั่วไปของร้านค้ากาแฟที่ปรากฏให้เห็นตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ดังข้อมูลต่อไปนี้

"ร้านค้ากาแฟ" หรือ "ร้านโกปี" มีทุกสายถนนทั้งระดับชาวบ้านและระดับยอดนิยม ส่วนใหญ่เป็นร้านแบบผสมคือ ขายกาแฟเป็นหลัก มีอาหารหนักประเภทหมี โจ๊ก ก๋วยเตี๋ยว หรือ ข้าวประกอบด้วย ร้านกาแฟเมืองตรัง จึงเข้าไปใช้บริการกันได้ เข้า สาย ป้าย เย็น แดงไปถึงตอนค่ำและตอนดึกกันเลยทีเดียว

ความพิเศษของร้านค้ากาแฟเมืองตรัง เป็นร้านระดับยอดนิยม มีลูกค้าทั้งขาประจำและขาจรมากมายคือ ร้านที่มีบริการขนมกับแก้วนึ่งของเคียงกาแฟมากมาย เพียงสั่งถ้วยเดียว กับแก้วนึ่งเป็นสิบบาท อย่างก็จะมีบริการมาให้ลิ้มลองเต็มโต๊ะ มีตั้งแต่ขนมจีบลือชื่อ ซาลาเปาที่ก่อนกินต้องปอกเปลือกกันเสียก่อน ขนมประเภทหนึ่งควนจวบ ประเภททอดร้อน ๆ ปาท่องโก๋แห้ง ชาวละฮาด ที่คนต่างถิ่นงงงันกันบ่อย ๆ เพราะปาท่องโก๋ของใครอื่นนั้นชาวตรังเรียกว่า "จาก้วย" จากชื่อเดิม "อิ้วจาก้วย" ตามตำนาน และที่นี่จะมีศิลปะการปาดสังขยาบางเฉียบบนถ้วยเล็ก ๆ ขนาดด้วยน้ำจิ้มสำหรับจิ้มจาก้วยแก้วนึ่งกาแฟ แดงบางร้านมีผักสดมาให้แถมอีกต่างหาก พิเศษไปกว่านั้นก็คือ หมูย่างสูตรเมืองตรัง ที่ชาวตรังกินกับกาแฟจนใคร ๆ พากันติดใจตาม สำหรับขนม

เต็มโต๊ะนั้น ไม่ต้องห่วง กินจีนไหนก็คิดราคาเฉพาะจีนนั้น จีนอื่นไม่เกี่ยว ร้านกาแฟระดับนี้ ไปช่วงเช้า ค่ำและดึก เป็นช่วงที่กำลังคึกคัก (ข้อมูลจากเทศบาลนครตรัง)

จากวัฒนธรรมดั้งเดิมสู่การเปลี่ยนแปลงของคนผู้คน ส่งผลให้บรรยากาศของร้านกาแฟที่เกิดขึ้นของชาวจีนได้เข้ามาปรับตัวผสมกลมกลืนกลายเป็นวิถีชีวิตหนึ่งเดียวกับคนพื้นเมืองเดิม ซึ่งเป็นทั้งชาวไทยนับถือศาสนาพุทธ และอิสลาม เป็นส่วนใหญ่ โดยต่างมารวมตัวกันที่ร้านกาแฟเพื่อเสวนาประเด็นต่าง ๆ ทั้งเรื่องราวสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและอื่นๆ

ทั้งนี้ยังมีข้อมูลที่น่าสนใจอีกอย่างถึงรูปแบบการสื่อสารในสภากาแฟ ของจังหวัดตรังในอดีต ตามลักษณะที่เป็นวัฒนธรรมย่อยของชาวจีนได้คือ วิถีชีวิตของคนได้ส่วนใหญ่ (รวมทั้งชุมชนตรัง) มีส่วนหล่อหลอมให้สนใจเรื่องราวความเป็นไปของท้องถิ่นตนเอง มีการถ่ายทอดพฤติกรรมของบรรพบุรุษ สื่อตัวบุคคลระหว่างรุ่นและการถ่ายทอดแต่ละรุ่นทางความคิดจะมีสูง มีเวทีพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูล และติดตามข่าวสารการเมืองเศรษฐกิจอยู่หลายแห่ง เช่น ร้านน้ำชา แหล่งรับซื้อขาย น้ำยางปาล์ม และสื่อบุคคลที่เรียกว่า คอการเมือง เป็นต้น (ข้อมูลจากทักษิณคดี, 2542)

หากการรวมตัวการสนทนาในบรรยากาศของสภากาแฟในจังหวัดตรังดังที่กล่าวมาข้างต้น ก่อให้เกิดบรรยากาศการพูดคุยสร้างสรรค์ นับเป็นจุดสำคัญที่ผู้นำในชุมชนต้องให้ความสนใจว่าจะดึงพลังของการสื่อสารตรงนั้น มาพัฒนาชุมชนให้ต่อเนื่องได้อย่างไร โดยการผลักดันให้เวทีสภากาแฟส่งผลให้เกิดการพัฒนา สังคม การเมือง และเศรษฐกิจในระยะยาว เนื่องจากพลังของชุมชนในบริบทของสังคมไทยยังต้องพึ่งพาอำนาจรัฐ หรือผู้นำชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการให้การอำนวยความสะดวกและช่วยผลักดันให้พลังนอกระบบราชการเข้มแข็งต่อไป โดยการพึ่งพาตนเอง มีระบบการจัดการตนเองได้ในอนาคต

การสร้างชุมชน ประชน ขึ้นมาได้โดยอาศัยการอ้างอิงทฤษฎีของ รัสเซล เคิร์ก นักคิดเกี่ยวกับประชาสังคมในมุมมองตะวันตกมาเปรียบเทียบกับของบริบทสภากาแฟคือ เคิร์ก กล่าวว่า การสร้างประชาคม ชุมชน นอกจากจะต้องปลูกฝังให้คนคิดแต่ประโยชน์ส่วนตนแล้ว ยังต้องหาผู้นำที่มียุทธศาสตร์ ยุทธวิธีที่เหมาะสมและมีการประสานงานช่วยเหลือระหว่างชุมชนเป็น

อย่างดี แต่ความปรารถนาดีต่อกันและกันและความปรารถนาดีต่อส่วนรวม หรืออุดมการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดเท่านั้นยังไม่พอ (อ้างใน เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2542: 147)

พร้อมกันนี้การที่ผู้นำจะวางแผนเพื่อการพัฒนาชุมชน จากศักยภาพของรูปแบบการสื่อสารในสภากาแฟ ในลักษณะชุมชน ประชาคมนั้น ฟาวเลอร์ (2542) ยังชี้ว่า ต้องไม่ทำลายความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความเป็นตัวของตัวเอง และความกล้าหาญที่จะกบฏต่อชุมชนของปัจเจกชน

ท้ายที่สุดผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่าสภากาแฟอาจจะเป็นช่องทางให้ผู้นำชุมชน จากหลายหน่วยงาน ซึ่งรวมถึงเจ้าหน้าที่พัฒนา และผู้นำความคิดเห็น เลือกการสื่อสารในสภากาแฟ เป็นช่องทางหลักในการเจรจาโยบายท้องถิ่นอย่างไม่เป็นทางการ หรือกิจกรรมชุมชนด้านอื่น ๆ ขณะเดียวกันผู้นำเหล่านี้ ควรเลือกใช้การวางแผนการสื่อสารรูปแบบใดที่เหมาะสมเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยอาศัยพลังของสภากาแฟ อาทิ การรับฟังความคิดเห็นนโยบายสาธารณะของชุมชนนำไปกำหนดเป็นนโยบาย เป็นต้น

ดังนั้นผู้วิจัยได้เลือกศึกษาชุมชนที่มีการสื่อสาร ภายใต้หัวข้อ รูปแบบการสื่อสารในสภากาแฟของประชาชนในจังหวัดตรัง เพื่อทราบว่า การสื่อสารในวงสนทนาในรูปแบบสภากาแฟ ในลักษณะที่เป็นชุมชนของการสื่อสาร (Community is Communication) ที่เกิดจากรากเหง้าจากวัฒนธรรมชุมชนตรัง ซึ่งมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง มีความแตกต่างจากการรวมตัวของชุมชนอื่น และแตกต่างจากสภากาแฟในบริบทของสังคมอื่นนั้น จะเป็นป่อเกิดแห่งภูมิปัญญาจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ให้ประสานประโยชน์ให้ก้าวไปข้างหน้าผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันได้หรือไม่ จากการร่วมวงสนทนากันของผู้คนหลากหลายความคิดเพื่อจะแก้ปัญหาร่วมกันนำมาสร้างสรรค์ชุมชนของตนเอง และมองเห็นความสำคัญของประชาคมเล็ก ๆ ในร้านกาแฟ ซึ่งเป็นพลังของชุมชนตนเอง ปรับและเปลี่ยนโดยไม่ยึดติดกับขนบอันล้าหลัง ด้านกระแสตะวันตก พร้อมกับประชาคมอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลายในทั่วทุกชุมชนของประเทศไทย ก้าวไปสู่ประชาคมโลก (Civil Society) ได้อย่างผู้วิวัฒน์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารในสภากาแฟของประชาชนในจังหวัดตรัง
2. เพื่อทราบความคิดเห็นของผู้นำชุมชนต่อศักยภาพของสภากาแฟในการพัฒนาชุมชน

ปัญหาคำวิจัย

1. รูปแบบการสื่อสารในสภากาแฟของประชาชนในจังหวัดตรังเป็นอย่างไร
2. ผู้นำชุมชนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อศักยภาพของสภากาแฟในการพัฒนาชุมชน

ขอบเขตในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะรูปแบบ การสื่อสารในสภากาแฟ เฉพาะบริบทของสังคมตรังเท่านั้น โดยเลือกศึกษากลุ่มเป้าหมาย ตามลักษณะของวัฒนธรรมชุมชนดั้งเดิมคือ

1. สภากาแฟในหมู่ตลาด ผู้วิจัยเลือกศึกษาในเขตเทศบาลนครตรัง และเทศบาลตำบลย่านตาขาว
2. สภากาแฟในหมู่เล ผู้วิจัยเลือกศึกษาใน ต.เกาะสุกร อ.ปะเหลียน และ
3. สภากาแฟในหมู่เขา ผู้วิจัยเลือกศึกษาใน ต.ปะเหลียน ใน อ.ปะเหลียน

นอกจากนี้การเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้นำนั้นมีขอบเขตคือ นักการเมืองท้องถิ่นข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำ ครอบครัวผู้นำความเปลี่ยนแปลง นักพัฒนา (Change Agent) ผู้นำความคิดเห็น (Opinion leader) รวมทั้งนักวิชาการท้องถิ่นเท่านั้น

นิยามศัพท์

สภากาแฟ หมายถึง ร้านน้ำชา กาแฟ มักมีบรรยากาศแบบเป็นกันเอง เป็นแหล่งพบปะของบุคคลทุกชนชั้น รวมทั้งเป็นสถานที่ประกาศข่าวสารของชุมชน เช่น การปิดป้ายรณรงค์ก่อนการหาเสียงเลือกตั้ง การปิดข่าวสารของทางราชการ หรือรับข่าวสารภายในชุมชน เช่น "การปิดประกาศ การจัดงานศพ" ขนาดใหญ่ เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด

รูปแบบการสื่อสารในสภากาแฟ หมายถึง วิธีการพูดคุย เจาจา แลกเปลี่ยนและรับรู้ข้อมูลข่าวสารของชุมชนในร้านกาแฟ ทั้งประชาชน และผู้นำชุมชนในประเด็นต่าง ๆ อาทิ ประเด็นทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเรื่องราวโดยทั่วไป

ประชาชนในจังหวัดตรัง หมายถึง ผู้คน ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ในเขตจังหวัดตรัง ประกอบด้วยอำเภอเมือง อำเภอย่านตาขาว อำเภอห้วยยอด อำเภอปะเหลียน อำเภอสิเกา อำเภอกันตัง อำเภอวังวิเศษ อำเภอรัษฎา ทั้งคนไทยพื้นเมือง คนไทยเชื้อสายจีน และบุคคลที่นับถือทั้งศาสนา พุทธ อิสลาม และศาสนาคริสต์

ผู้นำชุมชน หมายถึง นักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ผู้นำความคิดเห็น นักวิชาการท้องถิ่น ที่มีลักษณะเป็นผู้นำความเปลี่ยนแปลงทำงานร่วมกับชุมชน

ความคิดเห็นของผู้นำชุมชน หมายถึง การแสดงออกซึ่งความรู้สึก ประกอบกับการให้เหตุผลของผู้นำชุมชน โดยมีเจตนาที่ดีต่อการพัฒนาชุมชน ทั้งสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม

ชุมชนและการพัฒนาชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มีการรวมตัวกัน มีจุดประสงค์ร่วมกันในการเรียนรู้ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ในพื้นที่ของตนเอง และนำผลนั้นไปเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ทำให้ชุมชนดีขึ้น ด้วยความเอื้ออาทร และสามัคคีกันในชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้ผู้นำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบในการพัฒนาชุมชนลักษณะต่าง ๆ ทั้งสังคม เศรษฐกิจและการเมือง โดยอาศัยการสื่อสารในรูปแบบสภากาแฟ ซึ่งนับว่าเสียงของประชาชนเป็นสิ่งที่มีความหมาย จากฐานวัฒนธรรมชุมชนที่เข้มแข็ง
2. ผลวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาชุมชนอื่น ที่จะสร้างเวทีประชาคมให้กับประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ในลักษณะรูปแบบการสื่อสารที่ใกล้เคียงกัน นอกเหนือจากบริบทในชุมชนของจังหวัดตรัง

3. ผลวิจัยครั้งนี้นำไปเป็นข้อมูลอ้างอิงในการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารและการศึกษาวัฒนธรรมชุมชน พร้อมกับเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยอื่น ๆ และประชาชนที่สนใจทั่วไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย